

קדושה בחמישה ממדים

על קדושה בעולם של חולין

רמה גנזל, דבורה רוזנברג

אוכלוסיית היעד: כיתות ט'–י"ב | מספר המשתתפים המומלץ: כיתה שלמה | זמן: שני שיעורים רצופים
ציוד נדרש: מחשב, מקרן, מסך ורמקולים; חומרי יצירה או כלים לסדנה (בהתאם לאפיק היצירה שייבחר לשלב השישי).

רציונל

המציאות הממשית והווירטואלית שאליה נחשפים תלמידינו רוויה במיניות. בדרך כלל המידע והמסרים הגלויים והסמויים אינם עולים בקנה אחד עם אורח חיים המושתת על התורה והמצוות, ולרוב – סותרים אותו. להתמודדות עם הקושי המתואר ייתכנו כמה דרכים: אפשר לטפל נקודתית בחשיפה למסר שלילי (כשנתקלים בו); ואפשר לתת "חיסון" כנגד השפעה זרה (טרם הופעת); הדרך העדיפה מכולן היא "קידום הבריאות" הרוחנית נקנה לתלמידינו תשתית ידע ועמדות התואמות את רוח התורה. בסדנה זו נעסוק באופן מעשי וממוקד במושג 'קדושה' ובבחירה להתבונן בעולם מבעד ל"משקפיים של קדושה".
מערך שיעור זה נכתב בהשראת הרעיון עש"ן - עולם, שנה, נפש, מספר היצירה, "עולם" עוסק במימד המקום, "שנה"- עוסקת במימד הזמן, "נפש" - עוסקת באדם.

מטרות

1. הכרת המושג 'קדושה' בממדים שונים של החיים;
2. קישור בין חוויות קדושה טבעיות מעולם התלמידים לעולם האמונה וההלכה;
3. הכרה בקדושה שעשויה להיות בגוף האדם וההלכות המבטאות אותה;
4. הכרה בקדושה שעשויה להיות במיניות האדם וההלכות המבטאות אותה;
5. בחירה אקטיבית בהתבוננות בעולם ובממדיו השונים מתוך זווית ראייה של קדושה או בהתבוננות רגילה שמטרתה לחפש את הקדושה ולגלותה.

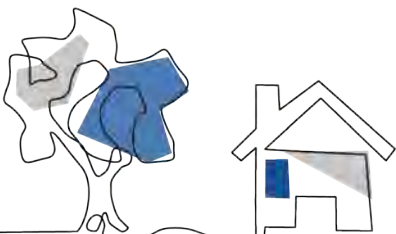
מהלך ההפעלה

שלב ראשון

שלב זה ייוחד לעיון במושג 'קדושה' בהקשר של מקום.

שאלות לפתיחת הדיון

- ← הייתם פעם במקום קדוש? היכן? (תשובות אפשריות: בכותל, בהר הבית, בירושלים, במערת המכפלה, בכל ארץ ישראל, בבית כנסת, בקברי צדיקים)
- מה הוא מקום קדוש? (תשובות אפשריות של תלמידים: מקום שקרוב לקב"ה, מקום שאסור לבזותו ויש לכבדו, מקום תפילה, מקום השייך לאמונה, מקום שה' בחר, מקום לקיום מצוות)

על פי המסורת היהודית לא כל המקומות שווים בקדושתם. יש בעולם מקומות שיש בהם קדושה רבה יותר משיש באחרים. קדושה זו יכולה לנבוע מבחירה של הקב"ה בהם או מהקדשתם לצורך קיום מצוות חשובות, כגון תפילה (מקדש מעט). במקומות אלו יש 'הוראות התנהגות' מיוחדות (מצוות שצריך לקיים בהם דווקא וגם איסורים), והן מייחדות אותם משאר המקומות בעולם. אפשר לומר שבמקומות אלו ניתן להתעלות ולהתקרב יותר לאלוקים.

אם יש בכיתה תלמידים שמביעים ספק בעניין קדושת יתר של מקומות מסוימים וטוענים טענות כגון "אני לא מרגיש משהו מיוחד במקומות האלה", "אני לא חושב שיש הבדל בין מקום למקום", יש להבהיר שלשאלות כגון "האם אפשר להרגיש קדושה של מקום?" או "כיצד אפשר לפתח את תחושת קדושת המקום?" נייחד דיון נפרד ולא נעסוק בהן עתה. נזכיר שגם חז"ל לא התחמקו משאלות אלו.

שלב שני

שלב זה ייוחד לברור המושג 'קדושה' בהקשר של מעגל השנה.

שאלות לדיון

- ← מהו לדעתכם יום קדוש? (תשובות אפשריות של תלמידים: שבת, יום כיפור, חגים, יום פטירתם של צדיקים)
- ← כיצד תגדירו יום קדוש? (תשובות אפשריות: יום שונה מימות החול, יום שאסור לעשות בו מלאכה, יום שהתורה קבעה שיש לקיים בו מצוות מסוימות, יום שבו אפשר להתקרב לקב"ה ביתר קלות)

על פי היהדות, ימים קדושים נבדלים מימים אחרים במצוות שמאפיינות אותם, ומלבד זאת קל ונוח יותר להתקרב בהם לריבונו של עולם.

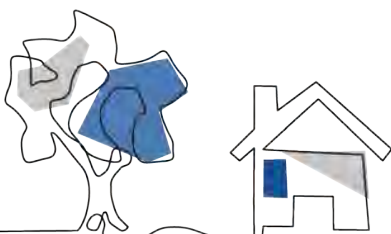
שלב שלישי

שלב זה ייוחד לברור השאלה אם בגופנו קיימת קדושה.

שאלה לדיון

- ← האם יש קדושה בגוף האדם? (תשובות אפשריות של תלמידים: כן, לא, רק במעשים יש קדושה, תלוי מה עושים, מצוות ברית מילה יוצרת קדושה בגוף)

גוף האדם נתפס ביהדות כגילוי של צלם אלוקים ועל כן יש לכבדו, ואין לעשות בו כל שעולה על דעתו של האדם (למשל: אסור לאדם לפגוע בגופו ואפילו לשרוט בעצמו שריטה או להטביע קעקוע). יש הלכות שנועדו לשמור על כבוד המת וטורחים עליהן הרבה מאוד (ומהן אפשר ללמוד שגם בלא נשמה עדיין קיימת בגוף קדושה), ויש מחכמינו שהתייחסו לטיפול בגופם כאל מצווה (הלל הזקן – בדרך לבית המרחץ).

שלב רביעי

שלב זה ייוחד לבירור הקדושה בהקשר של חיי משפחה – בין איש לאשתו.

שאלות לדיון

← כיצד מתייחסת היהדות ליחסי אישות?

האם גם בהם יכולה להיות קדושה?

היהדות מייחסת ליחסי אישות תפקיד חשוב להמשכו של העולם, וגם רואה בהם פעולה חשובה וחיונית המבטאת קשר של אהבה בין איש לאשתו ומבססת אותו. יחסי אישות הם מקודשים כאשר הם נעשים בדרך שאליה התורה מכוונת: בין בני זוג נשואים (שימו לב למושג קידושין) בזמנים המותרים ובדרך הראויה.

בשיעורים הבאים נמשיך לדון ביחסה של היהדות לקשר הגופני בין איש לאשתו. היום רכשנו את ה"משקפיים" להתבוננות.

אפשרות להרחבה על קדושה בנפש – קדושת האדם

נפש

שאלה לפתיחת הדיון

← האם יש קדושה באדם? (תשובות אפשריות: יש אנשים שנחשבים קדושים כגון האר"י הקדוש, "אור החיים" הקדוש, "קדושי השואה", נזיר)

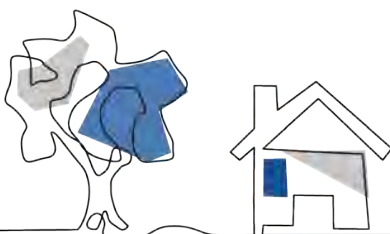
על פי התורה אנחנו נדרשים להיות קדושים: "קדושים תהיו" וכן צוינו להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש", הנזיר נחשב לקדוש (וגם האישה השונמית כשהיא מדברת על אלישע הנביא מתארת אותו במילים "איש אלקים קדוש").

בדרך כלל בשפת התנ"ך אנשים לא זכו לתואר זה. התואר קדוש יוחס רק לקב"ה, והוא מופיע בצו אלוקי כללי המדריך להתנהלות רצויה של האדם והעם.

מה כוונת הציווי להיות קדוש? לא נענה באריכות. נזכיר את תשובות רש"י: "הוּו פרושים מן העריות"; ורמב"ן: "אל תהיו נבלים ברשות התורה, תנהלו חיים שאינם רדיפה אחר תענוגות גם אם הם מותרים לכם".

חפצים

תשמישי קדושה, ספר תורה, תפילין מזוזה, ספרי קודש (ספר קדוש יותר יונח על ספר קדוש פחות [ולא להפך]); יש כללי שמירה על כבודו ועל קדושתו של ספר התורה: אם הוא נופל בבית הכנסת – המתפללים צריכים לצום; בדיון באפשרות לכלול בתנ"ך ספרים מסוימים חכמים שואלים לגבי הספר הנדון אם הוא "מטמא את הידיים", ומדברי רבי עקיבא מבינים שספר ש"מטמא את הידיים" – הוא ספר קודש; הציצית נועדה להזכיר לאדם את כל המצוות, ובזכרו אותן ובשומרו לעשותן – הוא זוכה להיות קדוש: "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם. אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים" (במדבר טו, מ-מא).

שלב חמישי

שלב זה ייוחד להאזנה לשירים העוסקים בקדושה (תוכלו למצוא במרשתת מבחר שירים).
התבוננו בעזרת "משקפיים" של קדושה בממדים השונים של החיים: מקום, זמן, אדם, גוף, בין איש לאשתו.
לסיום נעסוק בשירים המבטאים התבוננות בעזרת "משקפיים" אלו. אפשר להרחיב את החוויה וללוות את ההאזנה בשאלות מנחות.

שלב שישי

בשלב זה יעסקו התלמידים ביצירה וחקירה.
הכיתה תתחלק לקבוצות. כל קבוצה תבחר ממד (זמן, מקום, אדם, גוף) ותמצא במקורות מידע בעניינו.
כל קבוצה תביע באמצעים אומונטיים את הנושא שבחרה או דילמות הקשורות בו. אפשר לבחור בין אמצעי אומונות ישנים: שימוש בכותרות ובתמונות מעיתונים, ריקוד, שיר, ציור; ובין אמצעים חדשניים יותר: קליפ, "ממים" וכד'.
לאחר הכנת ה'מוצגים' למיניהם, יתכנסו כולם במליאה. כל קבוצה תציג את התוצר שלה, ויתקיים שיח משותף סביב כל יצירה. לתלמידים מותר להציג שאלות מתעניינות מתוך כבוד. נסכם את הרוח הכללית ונחתום במסר העולה בקנה אחד עם רוח החמ"ד.

סיכום

במציאות ימינו, אנו רוצים לצייד את תלמידינו בכלים וביכולת להתבונן בעולם בעין של קדושה, כפי שמנחה אותנו היהדות – לקדש את עולם החומר ולהנכיח את הקב"ה בעולם.

